

УДК 35177.773.341.222(477)

САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

Кузнєцов О.В.

Український НДІ медицини транспорту, м. Одеса

Ключові слова: санітарно-епідемічний стан, протиепідемічні санітарно-карантинні заходи

Вступ

Згідно свого географічного положення Україна являється європейською транзитною державою з широкими залізничними транспортними зв'язками з країнами Європи, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Індійського океану і Перської затоки через морські порти. Повітряний транспорт зв'язує Україну практично зі всіма континентами і країнами. У зв'язку з розвитком міжнародного туризму, звертає на себе увагу все більш зростаючий розвиток автотуризму.

Формування і розвиток мережі міжнародних транспортних коридорів на території України повинні розглядатися на фоні основних тенденцій розвитку світової транспортної системи, однієї з складових процесу світового економічного розвитку. Це обумовлено певними чинниками:

Зростання світової торгівлі все більше випереджатиме зростання світового виробництва, значущість світових транспортних зв'язків перевищить роль центрів добування сировини і промислового виробництва;

Найбільш швидке зростання товарообміну передбачається в трикутнику: Північна Америка – Європа – країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону, що безпосередньо охоплює країну і держави – учасники СНД в потенційно-вигідній якості природного моста між Європою і Азією.

До складу Загальноєвропейської

транспортної мережі входять наступні компоненти:

- Трансєвропейська транспортна мережа (ТЕМ) на території європейського союзу (ЄС):

- 10 загальноєвропейських транспортних коридорів в країнах, що приєдналися, в нових незалежних державах і за їх межами;

- мережа ТІНА (проект оцінки потреб в області транспортної інфраструктури), до складу якої входять 10 коридорів і додаткові компоненти країн-кандидатів на приєднання до ЄС;

- 4 загальноєвропейських транспортних зони (РЕТГА), що охоплює морські басейни Середземного, Чорного, Адріатичного/Іонічного морів і район Баренцового моря/ європейської частини Арктики;

- євразійські з'єднання, зокрема TRACECA (транспортний коридор Європа – Кавказ - Азія).

Однією з передумов формування нових транзитних транспортних магістралей континентального значення є трансєвропейська транспортна мережа, що склалася, в рамках Європейського союзу, в розвиток якої покладена затверджена в липні 1996р. концепція – «Сумісні головні напрями створення мережі Трансєвропейської» - заснована на принципі інтеграції різних видів транспорту в мультимодальну транспортну мережу. Важливим положенням основних напрямів TEN є розширення мережі на схід і її з'єднання з

транспортними мережами третіх країн. Тимчасові рамки розширень ТЕН на схід визначені 2015 роком. Курс, що проводиться ЄС, на розширення транспортних зв'язків із країнами Середньої Азії і Закавказзя і зближення з країнами Центральної і Східної Європи зачіпає економічні інтереси України.

В даний час активно розвиваються чорноморський, балтійський коридори, транспортний коридор Європа-Кавказ-Азія (TRACECA), Транссибірська і Транс азійська залізничні магістралі.

В зв'язку з цим необхідно врахувати такі об'єктивні проблеми як відмінності в напрямках реформування систем охорони здоров'я в Україні і в різних країнах СНД, в т.ч. його головних складових – лікувально-профілактичного і санітарно-гігієнічного напрямів, а також недостатній науковий і гігієнічний супровід перетворень, що відбуваються на всіх видах транспорту.

Всезростаюча мережа міжнародних і внутрішніх транспортних коридорів все більше робить вплив на природні біоценози, що склалися, а вони відповідно впливають на людей, які користуються ними.

Природно вогнищеві інфекції нині набувають широкого розповсюдження і територіально циркулюють в різноманітних ландшафтних біоценозах, включаючи локальні антропогенні зони. Не дивлячись на численні публікації з проблеми, до кінця не розкрито природа їх виникнення.

Питання, пов'язані з нозореографією природно вогнищевих інфекцій і захворювань, що викликаються ними, в літературі недостатньо висвітлені. Не досить вивченим є південь України, зокрема оцінка виникнення і розкриття закономірностей життєдіяльності небезпечних вірусних, бактерійних і паразитарних патогенів в природному середовищі і у взаєминах з людиною.

У місцях перетину різними видами транспорту межі України, у зв'язку з по-

силенням потоку пасажирів і вантажів, зберігається небезпека транскордонного занесення і розповсюдження вірусно-бактерійних інфекцій і паразитозів, разом із забрудненням навколишнього середовища. Про це свідчать численні дані літератури про захворювання, пов'язані з перенесенням збудників на великі відстані різними транспортними засобами.

У зв'язку з цим завданнями санітарної охорони є поглиблене вивчення міжнародних торгових, економічних і культурних зв'язків, а також епідеміологічної обстановки з карантинних і інших природно вогнищевих хвороб за кордоном, і можливих шляхів завезення цих хвороб в суміжні країни, пов'язані з міжнародними морськими, повітряними і сухопутними комунікаціями.

В даний час санітарно-епідеміологічна ситуація відносно інфекційних і паразитарних хвороб, як в масштабах країни так і на прикордонних територіях України, залишається вельми напруженою. Інтенсивні перевезення, зокрема, через станції, що пов'язують Україну з країнами Європи, Азії, зростають. На території останніх, як відомо, циркулюють активні природні вогнища небезпечних інфекцій. Крім того, через станції, розташовані на західній межі, транзитом через Польщу, Словенію, Румунію, нерідко слідують пасажирів з багатьох країн Азії, Африки, Америки. Як джерела завезення засобами транспорту збудників інфекцій, що представляють загрозу, є епідемічно-небезпечні вантажі, гризуни і їх ектопаразити, а також худоба, шерсть, шкури, пух.

Разом з потенційною небезпекою транскордонного занесення ззовні інфекцій, на довколишніх територіях дислокації контрольно-пропускних пунктів існують, за даними літератури, природно вогнищеві хвороби, що також представляють певну загрозу в умовах концентрації людей, що знаходяться в прикордонних місцях діяльності різних видів транспорту.

Особливої уваги заслуговує вивчення прикордонних районів, які лежать на трасах міграційних перельотів, де існує реальна можливість занесення вірусів і їх переносників з різних місць зимівель птахів.

Разом з цим, раніше були ізольовані штами вірусу Західного Нілу від комарів Кулекс на території України. Отже, формуванню ензоотичних природних вогнищ інфекцій, мабуть, сприяють клімато-флоро-фауністичні особливості окремих біотопів Причорномор'я.

Останнім часом, поза сумнівом, набуває актуальності проблема так званих «нових» хвороб (лихоманка Ласа, Ебола), а також необґрунтовано «забутих» (маловивчених) інфекцій, таких як Ку-лихоманка, вірусні комарині лихоманки, відкриті і описані на території України ще в 80-х роках.

У роботах ряду авторів останніх років вказано на необхідність організації цілеспрямованих мір з попередження занесення і епідемічного розповсюдження на територіях, зокрема, пунктах перетину кордону, як карантинних так і небезпечних вірусних геморагічних лихоманок транспортними засобами, а також розглядаються конкретні питання, направлені на посилення санітарної охорони територій і здійснення в повному об'ємі всього комплексу протиепідемічних заходів шляхом створення додаткових спеціалізованих лабораторій з діагностики, раннього розпізнавання і профілактики природновонищевих захворювань на транспорті.

Метою роботи була організація комплексної системи диференційованого санітарно-протиепідемічного забезпечення безпеки пасажирів, обслуговуючого персоналу і екологічного захисту територій контрольно-пропускних пунктів дорожнього перетину транспортом межі нашої країни. Для виконання наміченої мети в роботі вирішувалися наступні завдання:

- складання банку даних за основними

лімітуючи ми показниками, що стосуються існуючого облаштування пунктів;

- аналіз інформаційно-аналітичних матеріалів згідно категорійності, що діє;
- проведення санітарно-епідеміологічного картирування прикордонних територій;
- розробка системи комплексної оцінки санітарного стану за даними паспортизації.

Матеріали і методи досліджень

Для вирішення поставлених завдань розроблена система паспортизації контрольно-пропускних пунктів санепідстанції (КПП) з нижченаведеного переліку позицій:

- особливості дислокації КПП (морський і річковий транспорт, повітря, залізничний, автомобільний), топографічна характеристика довколишніх підтоплюваних ентомогенних ділянок, сезонні погодні особливості;
- спеціалізація КПП (морський, річковий, залізничний, авіаційний, автомобільний транспорт, пасажирські операції, міжнародні зв'язки, об'єми вантажів);
- стан і характер житлових, суспільних і складських приміщень для особового складу КПП з лінії митниці і прикордонних військ, принцип районування місць дислокації;
- характер водопостачання і каналізація КПП на всіх видах транспорту; особливості водопостачання їх питною водою;
- санітарно-побутове обслуговування працюючого персоналу і пасажирів, організація забезпечення тих, що працюють в спецодязі, а також організація їх харчування (що працюють і пасажирів);
- організація очищення територій, утилізація відходів на КПП і прилеглих об'єктів гризунами, характер дератизаційних заходів, що проводяться;

- план оперативних заходів, в т.ч. санітарно-протиепідемічних;
- категорійність і штати санітарно-контрольних відділень СЕС, обслуговуючих КПП, їх функції;
- об'єм виконуваної роботи з усіх напрямів діяльності КПП і СКО, в т.ч. зі здійснення поточного санітарного нагляду за всіма видами транспорту, що перевозяться з імпорту продовольчої сировини і харчових продуктів.

Вибірково, крім інформаційно-аналітичної обробки даних КПП, обстежені контрольні-пропускні пункти, морських портів, аеропортів, автодорожніх і залізничних станцій Одеси, Іллічівська, Юно-го, Кучурган, Львова.

В результаті проведених спостережень обстежено 204 КПП (80% обхвату) з 255 пунктів пропуску, що діють. За основними лімітуючими критеріями оцінки виконано понад 6000 досліджень. Для визначення значущості отриманих результатів використовували методи статистичної обробки матеріалів.

Результати та їх обговорення.

В процесі комплексного аналізу діяльності контрольних-пропускних пунктів (КПП) в місцях перетину різними видами транспорту межі України визначені і класифіковані пункти пропуску через державний кордон України з урахуванням добової інтенсивності пасажиро-вантажопотоку і особливостей їх діяльності на території 20 областей України. За наслідками оцінки вивчених 204 КПП добовий пасажиропотік складав 187847 чоловік, перевезених 45347 транспортними одиницями з усього периметру держкордону. У щодобовій діяльності контрольних-пропускних пунктів опинилися задіяні понад 29 тис. фахівців. При цьому операції з фактичного контролю особистих речей пасажирів, багажу за допомогою технічних засобів складала менше 30%.

В процесі проведеного аналізу добових навантажень пасажиро-вантажопотоку на чисельність працюючих співробітників, останні виявилися неадекватни-

ми за відношенням категорійності КПП. Так, тільки у Вінницькій області на 16 пунктах, що діють, - міжнародні - 6 авто, 1 - залізничний, місцеві - 9, при добовому пасажиропотоку - 12002 і 4165 - відповідно, число тих, що працюють складало 93 людини. У той же час у АР Крим на обстежених 12 пунктах (міжнародні - 11 водних і 1 авіаційний) при добовому пасажиропотоку 4270 і 73 відповідно - число тих, що працюють складало 231 людину.

З приведених даних виходить, що добове навантаження на КПП по пасажироперевезеннях автомобільного і залізничного транспорту складає від 80% до 20% відповідно, на останніх - водний і місцевий - до 3,5%. При вантажоперевезеннях переважає водний транспорт - до 12% і від 8 до 1% автомобільний і місцевий. В цілому, на формування митного і прикордонного контролю громадян, їх особистих речей, багажу, вантажів зі всією їх інфраструктурою навантаження неадекватні. Як виявилось, в системі організації праці на місцях відсутність належного диференційованого підходу пов'язана з невиконанням вимог про ате-стацію робочих місць в повному об'ємі всіма підрозділами контрольних-пропускних пунктів з боку відповідних відомств і міністерств. Звідси неможливість у ряді випадків створення комфортних умов в сервісному обслуговуванні пасажирів, а також забезпечення нормальними умовами роботи обслуговуючого персоналу прикордонних пунктів, незалежно від тієї, що існує їх категорійності.

Добове навантаження пасажиро-вантажопотоку різного виду транспорту також виявилось неадекватним відносно суміжних країн на межі України. Максимальний відсоток навантаження за пасажирами - 29,2% і вантажами - 5,2% відмічений на межі з Молдовою, мінімальний - 1,2% і 1,3% відповідно - на межі з Румунією. За усередненими даними до 78% вантажопотоку доводиться на водний транспорт. Крім відмічених країн пріоритетними в даному відношенні виявилися Росія, Польща, Білорусь і Угорщина.

Останнє, мабуть, свідчить про різні економічні і культурні зв'язки України з цими країнами.

Специфікація вантажів в місцях перетину транспортом межі України з суміжними країнами свідчить про те, що хімічні потенційно небезпечні вантажі (паливно-мастильні матеріали, хімічні добрива і речовини, миючі засоби) так само як і продукти харчування, с/г продукція, спирти, вино, лікєро-горілчані вироби перевозяться залізничним і автодорожнім транспортом всім периметром межі. Що стосується умовної епідеміологічно-небезпечної продукції (шкури, пух, живність), то превалюючими пунктами перетину вантажів виявилися транспортні напрями Росії і Польщі. На авіалініях переважають швидкопсувні продукти, медикаменти, зброя. Водю, в основному перевозяться хімічно небезпечні вантажі: аміак, сіра, руда, а також метал, папір, продукти харчування і с/г продукти.

В процесі санітарно-епідеміологічного вивчення КПП територіально дислокованих на різномірних біоценотичних

ділянках, як передумови хвороб нами були використані дані клімато-ландшафтних і фауністичних характеристик. В результаті розроблена концепція функціональної структури вогнища і круговороту потенційного збудника, що діє, за прямими і непрямими зв'язками із співчленами і чинниками природи (умовно). Відмічені за своїм характером досить складні біоценотичні взаємини, згідно представлених даних, знаходяться під постійною дією ландшафту, рельєфу і фізичних умов зовнішнього середовища; людський же чинник при зіткненні з вказаною структурою може безпосередньо сприяти формуванню інфекційної основи.

Узагальнені матеріали паспортизації КПП і їх суміжних територій за санітарно-епідеміологічними критеріями приведені нижче (рис. 1).

Домінуючими показниками при цьому були: наявність або відсутність мишоподібних гризунів, кровососальних комах, а також характер небезпечних вантажів, що перевозяться, з ознаками хімічного забруднення навколишнього середовища

Рис. 1. Санітарно - епідемічна паспортизація для диференційованих заходів на КПП в місцях перетину пасажиро-вантажопотоків держкордону

речовинами, що порохать, газоподібними, або нафтопродуктами. Згідно даним зонування 111 КПП (54,4 ± 1,2%) за вищезазначеними показниками — ступені гаданої епідеміологічної небезпеки для людини регламентовані п'ятьма зонами. I — «ентомогенна» зона (ЕЗ), II — «зоогенна» зона (ЗЗ), III — «токсикогенна» зона (ІЗ), IV — «змішана» зона (СЗ), V — «безпечна» зона (БЗ). З них встановлені КПП, що працюють на територіях: СЗ - 99 (88,1 ± 3,1%), ТЗ - 3 (0,8 ± 0,1%), ЗЗ-2 (0,7 ± 0,05%), ЕЗ - 2 (0,7 ± 0,05%), БЗ - 6 (5,2 ± 0,7%) (рис.2).

Найбільш неблагоприємна ситуація в процесі проведеного зонування виявлена на межі України з Росією, Молдовою і Польщею. Розроблені санітарно-епідеміологічні критерії територіальної оцінки КПП в основному корелювали з показниками забруднення природного середовища України. Представлені дані паспортизації КПП надалі дозволять здійснювати в прикордонних районах додатковий комплекс заходів, направлених на збереження здоров'я людей : захист навколишнього середовища в місцях пасажиропото-

ку і перетину різними видами транспорту держкордону України.

Нами розглянуті аспекти найбільш важливих з патології людини природно-вогнищевих інфекцій і малярії. Проаналізована в динаміці (1986-2000 рр , захворюваність (інтенсивні показники) окремими нозоформами населення України. Домінуючими виявилися: лептоспіроз - 88,25 (Вінницька, Запорізька Івано-Франківська, Кіровоградська. Львівська, Миколаївська, Одеська області); туляремія - 8,12 (Миколаївська. Одеська, Донецька, Черкаська області), сибірська виразка - 3,05 (Донецька, Херсонська. Луганська. Черкаська. АР Крим) з тенденцією їх зростання останніми роками; спорадичні випадки сказу, орнітозу Ку-рикетиозу - відповідно 1,53. 1,19: 2,29 - відмічені лише в окремих областях країни. Захворюваність малярією - 87.93 - носить повсюдний характер.

Відповідно до доктрини, що діє в Україні захист населення від небезпечних, в т.ч. екзотичних захворювань, весь комплекс заходів регламентується двома основоположними напрямками:

Рис. 2 . Природноочагові інфекції, що реєструються на територіях областей України (карта-схема)

- заходи, що проводяться в пунктах перетину транспортними засобами державного кордону України;
- заходи, здійснювані на всій території країни. На територіях, в місцях перетину різними видами транспорту державного кордону України, у зв'язку з посиленням потоку пасажирів і вантажів, зберігається небезпека трансграничного занесення і розповсюдження вірусно-бактеріальних і паразитарних інфекцій разом із забрудненням навколишнього середовища, що продовжується Пункти пропуску транспорту і пасажирів нерідко не відповідають санітарно-гігієнічним нормам і потребують відповідного облаштування.

Вважаємо за необхідне посилювання заходів, направлених на вдосконалення санітарно-карантинного, митного і прикордонного контролю, для чого:

- заходи на транспортних засобах повинні здійснюватися відповідно до вимог Міжнародних санітарних правил;
- не допускати відкриття пунктів пропуску через державний кордон України, не відповідних вимогам санітарних правил охорони меж, що діють, а також матеріально-технічного забезпечення діяльності митних, прикордонних служб і санітарно-карантинних пунктів СЕС;
- приймати необхідні і невідкладні заходи, направлені на виконання всіма зацікавленими відомствами своїх обов'язків в частині створення умов і оснащення на сучасному рівні пунктів пропуску через державний кордон України, що вже діють, провівши заздалегідь ретельну і об'єктивну перевірку відповідності вказаних пунктів пропуску вимогам, що пред'являються; оформляти пасажирські перевезення через поромний комплекс Іллічівського морського торгового порту і зобов'язати зацікавлені організації створити на поромному комп-

лексі відповідну інфраструктуру, або заборонити перевезення пасажирів на поромному комплексі ІМТП;

- приймати необхідні заходи до поліпшення матеріального забезпечення співробітників митниці і прикордонних військ, їх соціальної захищеності, залучення до роботи у вказаних органах висококваліфікованих кадрів.

Організація санітарно-карантинних заходів повинна бути пов'язана з планами заходів кожного окремого району (регіону) за місцем розташування КПП, також як такого роду план повинен бути складовою частиною плану заходів щодо запобігання завезенню карантинних і інших інфекційних захворювань відповідного району (області, регіону).

Медичне обслуговування пасажирів (туристів) під час їх знаходження на території держкордонів повинне бути визначене окремим розпорядженням Міністерства охорони здоров'я, відповідно до вирішення Кабінету Міністрів України.

В цілях попередження захворюваності населення природновогнещевими інфекціями необхідно підвищувати епіднасторогу медичних працівників з лептоспірозу, туляремії, сибірської виразки, сказу і ін небезпечних інфекцій, зокрема екзотичних хвороб; регулярно здійснювати санітарно-епідеміологічну розвідку, спільно з органами охорони здоров'я, зі своєчасною огорожею і доставкою проб на індикацію і експертизу, категорично забороняти розміщення людей на територіях з високою чисельністю гризунів і кровосальних членистоногих (комарів, кліщів, москітів і ін); підсилити контроль за якістю дератизаційних заходів на епідемічно-важливих об'єктах в т.ч. транспорту, приділяти особливу увагу на ветеринарне обслуговування тваринних кооперативних, підсобних господарств і тварин, що належать індивідуальним господарствам; забезпечувати чітку взаємодію з роботою з профілактики сказу, підсилити контроль за проведенням робіт з вини-

щення всіх бродячих тварин, повного обхвату щепленнями кішок і собак; категорично заборонити забій тварин на необладнаних майданчиках і безпосередньо в тваринницьких приміщеннях; підвищувати рівень епідеміологічного обстеження у вогнищах захворювань; добиватися максимального і своєчасного дослідження на природновогнищеві інфекції хворих, що лихоманяють, в районах концентрації населення і місцях перетину різними видами транспорту територій суміжних держав; оперативно використовувати дані епідеміолого-епізоотологічних досліджень для організації і проведення додаткових заходів щодо профілактики природновогнищевих інфекцій і малярії; обличчям, потерпілим від укушення тварин, необхідно негайно звертатися до лікаря-травматолога, а тварину, що нанесла укус, - ізолювати, встановивши відповідне спостереження; забезпечити своєчасну організацію проведення комплексу ізоляційних, режимно-обмежувальних, санітарно-ветеринарних і протиепідемічних заходів, що включають дезінфекцію, дезінсекцію; санітарну обробку із застосуванням імунопрофілактики осіб, що знаходяться в епідвогнищі; виконувати рекомендації із захисту населення від укусів комарів і інших кровоссальних членистоногих із застосуванням репелентів проти комах, ці засоби необхідне використовувати для відкритих поверхонь тіла, в період максимальної активності переносників (диетилметатуламід, диметилфталат і ін.).

Заходи щодо охорони від біологічного забруднення зон рекреації поверхневих вод Чорноморського побережжя повинні включати, попередження скидання неочищених міських і суднових стічних вод; регулювання стоку; санітарне очищення населених місць, боротьбу з бездоглядними тваринами; устаткування упорядкованих туалетів і контроль за їх санітарним станом; а також транспортних засобів накопичувальними системами і ефективними установками зі знешкодження вод багатоконпонентного складу і

опадів, що утворюються.

Висновки

1. Розроблені (вперше) науково обґрунтовані критерії оцінки пасажиро-вантажопотоку, добової інтенсивності руху транспорту, а також рекомендації з подальшого облаштування контрольно-пропускних пунктів держкордону України. На підставі поглибленого аналізу 204 (80% ± 0,9%) КПП, що діють, і виконаних досліджень і спостережень (понад 6000) визначено реальне навантаження з пасажирських перевезень автомобільним і залізничним транспортом, що склало 80%; 20% відповідно, водним - 3.5% від загального об'єму перевезень. При вантажоперебезеннях переважаючим виявився водний транспорт - 12% і 8% - автомобільний.
2. Встановлено добове навантаження пасажиро-вантажопотоку різних видів транспорту відносно суміжних країн за периметром межі України. Максимальний відсоток навантаження за пасажирами - 29,2% і вантажами - 5,2% відмічений на межі з Молдовою і мінімальний - 1,2 і 1,3% - з Румунією. За усередненими даними до 78% вантажопотоку складає водний транспорт. Менш напруженими за напрямками виявилися Росія, Білорусь і Угорщина. За лінією специфікації вантажів: хімічні потенційно небезпечні вантажі (паливно-мастильні матеріали, хімічні добрива, миючі засоби і ін.) так само як і продукти харчування, перевозяться залізничним і автомобільним транспортом через всі межі країни, епідемічно небезпечна (умовно) продукція (шкура, пух, живність) транспортуються, в основному, до Росії і Польщі; на авіалініях превалюють перевезення швидкопсувних продуктів, медикаментів, зброї; водою перевозяться хімічні, небезпечні вантажі (аміак, сіра, руда), а також метал, папір, продукти харчування і сільськогоспо-

дарського виробництва.

3. Обґрунтована концепція т.з. функціональної структури вогнища і круговороту потенційних джерел і переносників інфекційної основи, що діє, за прямими і непрямыми зв'язками із співчленами і чинниками при роди (умовно) за наслідками санітарно-епідеміологічного зонування прикордонних територій України. Згідно даних зонування контрольно-пропускних пунктів ($54,4\% \pm 1,2\%$) ступінь вважаної епідеміологічної небезпеки, за показниками наявності або відсутності мишоподібних гризунів, кровосальних комах, а також характером небезпечних вантажів, що перевозяться, ранжировані п'ять зон: з них КПП, що функціонують на території змішаної зони (СЗ), 99 КПП ($88,1 + 3,1\%$). токсикогенної зони (ТЗ) — 3 КПП ($0,8 \pm 0,1\%$), зоогенної зони (ЗЗ) — 2 КПП ($0,7 \pm 0,05\%$), ентомогенної зони (ЕЗ) — 2 КПП ($0,7 \pm 0,05\%$), безпечної зони (БЗ) — 6 КПП ($5,2 \pm 0,7\%$).
4. Здійснене медико-географічне картирування за ступенем потенційної епідемічної небезпеки циркуляції в природі джерел, переносників і резервуарів інфекції на прикордонних територіях. Оцінні критерії, в основному, корелювались з показниками забруднення навколишнього середовища і несприятливою екологічною ситуацією, що склалася на Україні.
5. Опублікований новий нормативний документ «Санітарні правила для контрольно-пропускних пунктів в місцях перетину різними видами транспорту державного кордону України», що регламентує діяльність КПП, розроблений з метою посилення контролю і впорядкування вимог з організації комплексної системи диференційованого санітарно-протиепідемічного забезпечення безпеки пасажирів, обслуговуючого персоналу і екологічного захисту прикордонних територій та пунктів дорожнього пе-

ретину транспортом держкордону України.

Література

1. Кассирский И.А , Плотников Н.И. Болезни жарких стран. - М.:Медгиз, 1959. 112с.
2. Боярин О.В Очерки по мировому распространению важнейших заразных болезней. - М . 1962. -206 с.
3. Чумаков М.П. Вирусные геморрагические лихорадки.-М., 1979 -139с.
4. Васильев К.Г., Вольт З Ю., Марчук Л.М. От санитарной охраны границ к санитарной охране территорий. - М.: Медицина, 1974. - 207 с.
5. Сиденко В.П. Некоторые серологические и паразитологические данные по разведке арбовирусных инфекций на юге Украинского Причерноморья/ Вопросы медицинской вирусологии им.Д.В.Ивановского АМН СССР - М , 1971. -С. 124-125.
6. Климчик М.Д., Курганові І.І., Любинський С Ю Кицара М С.Значення міграційних процесів в розповсюдженні антропоznих рикетсіозів//Мат. первой межд. научно-практ. конф. «Проблемы гигиены и эпидемиологии на железнодорожном транспорте». - Львов, 23-25 сентября 1998.-С. 137-138.
7. Андрущенко Н.С. К вопросу совершенствования работы по санитарной охране территории Украины от завоза и распространения карантинных и особо опасных заболеваний в пунктах пересечения границы железнодорожным транспортом// Мат. первой межд. научно-практ. конф. «Проблемы гигиены и эпидемиологии на железнодорожном транспорте». - Львов, 23-25 сентября 1998. -С. 169-171.
8. Бощенко Ю.А. Организация мероприятий по предупреждению заноса и эпидемического распространения особоопасных вирусных геморраги-

- ческих лихорадок//Мат. первой межд. научно-практ. конф. «Проблемы гигиены и эпидемиологии на железнодорожном транспорте». - Львов, 23-25 сентября 1998.-С. 134-135.
9. Голубятников Н.И., Гринчук И.И., Болдескун И.П., Зуб С.А., Кучеренко Н.Л. Особенности санитарной охраны территории Украины, влияющие на общественное здравоохранение в современных условиях//Труды наук-практ.конф. «Пошук та розробка нових профілактичних і лікувальних протимікробних засобів, антисептиків, дезінфектантів та про-біотиків». -Харків, 2006.-С 81-93.
  10. Сиденко В.П., Ковапишин В.Н. Комплексная гигиеническая оценка приоритетных показателей загрязнения окружающей среды на железнодорожном транспорте Украины// Мат. первой межд. научно-практ. конф. «Проблемы гигиены и эпидемиологии на железнодорожном транспорте». -Львов. 23-25 сентября 1998.
  11. Гайдамович СЯ. Арбовирусы // Сб. трудов Инсти-тута вирусологии им.-Д.В.Ивановского АМН СССР. -М., 1976.-С. 173.
  12. Петрищева П. А. Итоги и ближайшие задачи изучения географического распространения природноочаговых болезней человека// Труды третьего научного совещания по проблемам медицинской географии. - Ленинград. 1968. - С. 97-100.
  13. Сиденко В.П., Степанковская Л.Д., Соломко Р.М., Стокальская В.П., Федоров Г.М., Греков В.С О роли арбовирусов, экологически связанных с птицами, в инфекционной патологии/ / Тез научно-практ конф. врачей-инфекционистов «Лабораторно-инструментальные методы диагностики от дельных инфекционных заболеваний». - Одесса Мединститут.. 1977. - С. 60-63.
  14. Сиденко В.П . Войтенко А.М., Сазонова А.М., Шабанова Т.Л., Пудич О.Е., Соболев З, Шумилас Т , Козалишин 8.Н., Бочкарев З.Х., Черновалоз И.Н. К вопросу совершенствования санитарно-эпидемиологической и экологической обстановки в местах пересечения различными видами транспорта границы Украины//Мат. первой межд. научно-практ. конф. «Проблемы гигиены и эпидемиологии на железнодорожном транспорте». - Львов, 23-25 сентября 1998.-С. 111-112.
  15. Збірка важливих офіційних матеріалів з санітарних і протиепідемічних питань. - Міністерство охорони здоров'я України. - Київ, 1998.-263 с.
  16. Гублер А В. Вычислительные методы анализа и распознавания патологических процессов. - М Медицина, 1978. -294 с.
  17. Минцер О.П.. Угаров Б.Н., Власов В.В. Методы обработки медицинской информации. - К.: Вища школа, 1982.- 160 с.
  18. Ферстер З., Рейс Б. Методы корреляционного и регрессионного анализа. - М : Финансы и статистика, 1983. - 307 с.
  19. Лосев О.Л., Лысенко А.Я., Кондрашин А.В., Мартынова З.И. Методы выявления и количественной оценки предпосылок распространения инфекционных болезней// Третье научное совещание по медицинской географии. - М., 1978. С. 29-31.
  20. Международные медико-санитарные правила. -ВОЗ, 2005 - 69 с.
  21. Кузнецов О.В., Пономаренко А.М. До питання про циркуляцію арбовірусів на територіях транспортних коридорів України – проблеми і шляхи їх рішення // Науковий вісник національного університету ім. О.О. Богомольця, 2008. -№ 1(16).
  22. Кузнецов О.В. Природновогнищеві інфекції та залізничні транспортні перевезення // СЕС профілактична медицина, 2009.-№6.

23. Сиденко В.П., Кузнецов А.В., Бадюк Н.С., Боженко А.И. экология природно-очаговых инфекций в аспекте математического моделирования эпидпроцесса // Сборник научных трудов МОЗ Республики Беларусь НИИ Эпидемиологии и микробиологии.: Минск. Выпуск №1.
24. Кузнецов А.В. Ландшафтно-фаунистические предпосылки эпидемичности природно-очаговых инфекций на территории водных регионов Украины // Міжнародний медико-філософський журнал. Інтергративна антропологія. - № 1(11). - 2008р. Одеський медичний університет.
25. В.П. Сиденко, А.В. Кузнецов, М.В. Тверезовский, А.К. Гоженко // роль эпидемиологической разведки на территории полевой дислокации войсковых соединений в профилактике опасных инфекций среди военнослужащих // Збірник наукових праць головного військово-медичного клінічного центру «ГВКІ» МО України.: К. – 2008. – № 13.

Резюме

САНИТАРНО-ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРИГРАНИЧНЫХ ТЕРРИТОРИЙ УКРАИНЫ

Кузнецов А.В.

В настоящее время на приграничных территориях и международных транспортных коридорах Украины продолжает сохраняться опасность трансграничного заноса и распространения вирусно-бактериальных и паразитарных инфекций. В связи с чем заслуживает внимания дальнейшее изучение флоро-фаунистических особенностей отдельных

биотопов Причерноморья, которые лежат на трассах перелётов птиц, вирусных комариных лихорадок для разработки системы комплексных противоэпидемических мероприятий.

Ключові слова: санітарно-епідемічний стан, протіепідемічні санітарно-карантинні заходи

Summary

SANITARY-AND-EPIDEMIOLOGIC SUPPORT OF FRONTIER TERRITORIES OF UKRAINE

Kuznetsov A. V.

Water, aviation, and rail-way transport and their infrastructure occupy a particular place in the problem of anthropogenic contamination of Ukrainian environment. The lack of effective engineering facilities for prevention of its contamination is the cause of ecological harm inflicted to the nature. That is why they have developed technological and sanitary-hygienic charts and their variants for accumulation, collection and further utilization of hard and liquid domestic and industrial waste products on railway and water transport and their infrastructures. It is necessary to develop a unique concept and standardized normative acts on the key problems of nature-saving and management of waste products utilization for different types of transport.

Ключові слова: санітарно-епідемічний стан, протіепідемічні санітарно-карантинні заходи

*Впервые поступила в редакцию 22.08.2010 г.
Рекомендована к печати на заседании редакционной коллегии после рецензирования*